

«У памяць пра тыя дні...»

Панцеляймон Кандратавіч Панамарэнка — складаная і дастаткова няпростая фігура ў савецкай палітыцы 1930—1960-х гг. Нарадзіўся будучы партыйны дзеяч у Краснадарскім краі ў 1902 годзе. З 1937-га — у апарате ЦК УКП (б). У 1937—1948 гадах — першы сакратар ЦК КП(б)Б. Падчас Вялікай Айчыннай вайны быў начальнікам Цэнтральнага штаба партызанскага руху пры Стаўцы Вярхоўнага Галоўнакамандуючага. Сталін высока ацэньваў яго дзейнасць. Існуюць сведчанні (праўда, не пацверджаныя дакументамі) пра тое, што ён арыентаваўся на Панамарэнку як на свайго пераемніка.

У снежні 1952 — сакавіку 1953 г. П. К. Панамарэнка — намеснік старшыні Савета міністраў ССРСР. У 1954—1955 гг. — першы сакратар ЦК Кампартыі Казахстана. Вядома, што ў 1954 годзе, пасля вызвалення гісторыка Е. Бекмаханова, Панамарэнка выступіў з рэзкім асуджэннем яго арышту. У 1955 годзе на пасадзе першага сакратара ЦК Кампартыі Казахстана Панамарэнку змяніў Леанід Брэжнеў.

І ў Беларусі, і ў Казахстане партыйны сакратар імкнуўся падтрымліваць актыўныя стасункі з пісьменнікамі. Захавалася вялікая асабістая бібліятэка Панамарэнкі, у якой значнае месца займаюць кнігі з аўтаграфамі беларускіх, савецкіх пісьменнікаў. У мінскім выдавецтве «Звязда» некалькі гадоў таму выдадзены зводны каталог «Панцеляймон Панамарэнка: асабісты архіў і кніжны збор». Кіраўніком творчага праекта выступіў кандыдат гістарычных навук беларускі архівіст Віталь Скалабан.

Асобныя старонкі займае вопіс кніг з аўтаграфамі, якія зараз захоўваюцца ў Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Я. Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі ў Мінску. Яны паступілі ў Беларусь у 1985 годзе (памёр Панамарэнка ў студзені 1984 года). Перадавала бібліятэку на захоўванне ўдава Панцеляймона Кандратавіча — Вера Георгіеўна.

Сярод іншых кніг у асабістай бібліятэцы Панцеляймона Панамарэнкі — кнігі казахскіх аўтараў, якія выйшлі ў Алма-Аце. Іх, дарэчы, дарылі, падпісвалі аўтары ў самыя розныя гады. У тым ліку і тады, калі Панцеляймон Кандратавіч ужо не працаваў у Казахстане першым сакратаром ЦК.

Панцеляймон Панамарэнка.

Як, напрыклад, і ў выпадку з аўтарэфератам дысертацыі на атрыманне вучонай ступені доктара філасофскіх навук — «Мова Тукая (лексіка і фразеалогія)» Г. С. Аміраў (Алма-Ата, 1968). Чытаем дарчы надпіс: «Глыбокапаважанаму Панцеляймону Кандратавічу на добрую памяць і са шчырай удзячнасцю ад былога партызана Гаяна Амірава. Г. С. Аміраў. 23/ II — 68».

«Развагі пра цаліну» Ф. Маргуна былі выдадзены ў 1968 годзе ў маскоўскім выдавецтве «Колос». Аўтаграф датаваны 9 лістапада 1968 года. Чытаем: «Цаліннікі памятаюць цяжкасці першых гадоў засваення новых земляў у Казахстане, калі розум кіраўнікоў рэспублікі і энтузіязм усіх прыводзілі да вялікага поспеху пры малых матэрыяльных затратах. У памяць пра тыя дні прашу Вас, Панцеляймон Кандратавіч, прыняць маю сціпную працу. Былы дырэктар цаліннага зернесаўгаса "Талбухінскі" Ф. Маргун. 9. XI. 1968 г.».

У 1969 годзе «Колос» перавыдае «Развагі пра цаліну». Ф. Маргун ізноў дорыць кнігу П. Панамарэнку: «Цалінніку Панамарэнку Панцеляймону Кандратавічу. Ф. Маргун. 25. XI. 72 г.». Яшчэ адзін аўтаграф пісьменніка і публіцыста — на кнізе «Хлеб і людзі», якая выйшла ў маскоўскім Палітвыдаце ў 1973 годзе: «Панамарэнка Панцеляймону Кандратавічу. Ф. Маргун. 2. VI. 73 г. г. Масква».

Нагадаем крыху, хто ж такі Маргун. Фёдар Трафімавіч нарадзіўся ў 1924 годзе. З 1949-га быў на гаспадарчай працы ў Палтаўскай вобласці. З 1954 года — на цалінных землях Казахстана: на гаспадарчай і партыйнай рабоце ў Какчэтаўскай вобласці. З 1962-га —

З поўным тэкстам дакумента можна азнаёміцца ў бібліятэцы